

مردی که برای بار دوم زیست

زندگی، شخصیت و اندیشه‌های تربیتی

ناصر نادری

شیخ علی اصغر علامه کرباسچیان

معلمی را آمیزه‌ای از دانش، هنر، تجربه و فن دانسته‌اند و البته مهارت‌های حرفه‌ای معلمی، اکتسابی و آموختنی است؛ اما جوهره معلمی و استعداد عاطفی و ارتباطی آن، درونی و فطری است. در طول نزدیک به سه دهه تجربه کار در سطوح گوناگون آموزش و پرورش، دیده‌ام افراد برجسته و کمیابی که علاوه بر داشتن عناصر دانشی، هنری، تجربی و فنی، توان مدیریت و رهبری هم دارند. وجود این افراد همواره منشأ احیای جریان‌های فرهنگ‌ساز شده است. **علامه کرباسچیان** یکی از این افراد برجسته در جامعه فرهنگی ایران بود.

در این شماره، به اجمال با زندگی، شخصیت و اندیشه‌های تربیتی وی آشنا می‌شوید.

تجربیات

افتادگی را کسر شأن نمی‌دانست

یکی از معلمان مدرسه علوی (حجت‌الاسلام مناقبی) نقل کرده است: علامه به من گفت: «فلان کار را بکن!»
گفتم: «نه، این کار درست نیست.»
علامه گفت: «یا این کار را بکن یا فردا تشریف نیاور مدرسه.»
گفتم: «چشم، فردا نمی‌آیم.»
باروبنه را بستم و به منزل رفتم. تصمیم داشتم دیگر مدرسه نروم. صبح، حدود اذان صبح، هنوز هوا تاریک بود. از هوای سرد زمستان خودم را پوشانده بودم. در خانه را باز کردم تا برای خرید نان بروم. یک وقت دیدم چیز سفیدی کنار در است. پریدم عقب. نگاه کردم، دیدم علامه کنار در جمع شده است. تا مرا دید بلند شد.
گفتم: «حاج آقا، شما اینجا! چطور؟»
گفت: «آمدم به شما بگویم یتیمان آل محمد به شما احتیاج دارند. شما باز هم بیایید مدرسه.»
گفتم: «چشم آقا، جان به فدای شما! می‌آیم. چرا این‌طور خودتان را به زحمت انداختید؟»
گفت: «نمی‌خواستم حتی یک روز برنامه شما تعطیل شود.»
ایشان افتادگی را کسر شأن نمی‌دانست.

حاج آقا کمک کنم؟

زمانی که علامه کمردرد شدیدی داشت و حرکت برایش مشکل بود، به بنده گفت: «بیا منزل.»
مثل همیشه بلند شد که کتاب و دفتری بیاورد و بگوید: «عزیز جون، این را بخوان، دست خالی از اینجا نروی». وقتی بلند شد، ناگهان کمرش گرفت و همین‌طور بی حرکت ماند. رنج می‌کشید، ولی هیبت ایشان مانع بود که من جلو بروم و کمک کنم. یک دقیقه این حالت ادامه پیدا کرد. بعد گفتم: «حاج آقا کمک کنم؟» گفت: «بله آقا، بله». جلو رفتم و کمک کردم. به زحمت کمرش صاف شد. درحالی که درد همه وجودش را گرفته بود، با عجله رفت و نوشته‌ای آورد تا بخوانم.
این صحنه تا ماه‌ها در ذهنم ماند. علامه که توان بلند شدن نداشت، این چنین قلبش می‌تپید و می‌گفت: «آقای مناقبی، مراقب باش وهابی‌ها عقاید انحرافی خودشان را به نام عقاید شیعه در بین جوان‌ها ترویج ندهند!»

در گذر
زمان

۱۲۹۳

تولد در تهران

۱۳۰۰

آغاز تحصیلات
ابتدایی

۱۳۱۱

آغاز تحصیل علوم
دینی در مدارس
صدر و مروی
تهران و پوشیدن
لیاس روحانیت

۱۳۱۹

آغاز تحصیل در
حوزه علمیه قم

۱۳۲۳

بازگشت مجدد
به قم

۱۳۳۲

بازنویسی رساله
توضیح المسائل

۱۳۳۴

بازگشت به
تهران و تأسیس
دبیرستان علوی

شماره ۵

پهمن ۱۳۹۲

ارشاد آموزش

متوسطه

۶

شخصیت فرهنگی

حاج شیخ علی اصغر کرباسچیان (۱۳۸۲-۱۲۹۳) که بعدها لقب «علامه» یافت، روحانی منحصر به فردی بود. او منشأ تحولاتی بزرگ در آموزش عقیدتی و تأسیس مدارس امروزی دینی شد. در عمر پربارش هزاران شاگرد تربیت کرد. از ویژگی‌های او پذیرفتن یا بر عهده گرفتن کارهایی بود که روی زمین مانده بود. اگر احساس می‌کرد انجام کاری ضرورت دارد، شک نمی‌کرد و بی‌درنگ سراغ آن می‌رفت. از نمونه این کارها «ساده‌سازی رساله عملیه» بود. پیش از این، رساله‌های عملیه یا توضیح المسائل به شکل فعلی وجود نداشت. **آیت‌الله بروجردی**، مرجع تقلید، رساله‌ای داشت به نام «جامع الفروع» که به کار مردم عادی نمی‌آمد. کرباسچیان ضرورت بازنویسی رساله‌های عملیه را به شکل امروزی و با نثری روان و قابل فهم همگان دریافت و خود به این کار مبادرت کرد.

از خدمات مهم و ماندگار وی، تأسیس «مدرسه علوی» بود؛ مدرسه‌ای که با دغدغه دینی، ولی به سبک و سیاق امروزی شکل گرفت و در طی چند دهه، منشأ خدمات تربیتی و آموزشی بسیاری شد. آشنایی او با مرحوم استاد **رضا روزه** هم در غنی ساختن برنامه‌های دبیرستان علوی تأثیر داشت.

این اقدام ارزشمند (شاگردپروری و الگوسازی در روش‌های آموزشی و تربیتی) علامه کرباسچیان باعث شد امروز شاگردان و همکاران علامه حدود صد مدرسه پسرانه و دخترانه را در تهران و شهرستان‌ها با بهره‌گیری از رهنمودهای او مدیریت کنند.

علامه کرباسچیان را باید یکی از چهره‌های تأثیرگذار در حوزه تعلیم و تربیت و تأسیس مدارس اسلامی در تاریخ معاصر ایران دانست.

آثار علامه که نسخه‌های الکترونیکی آن‌ها در وبگاه رسمی مرکز تدوین و نشر آثار استاد علامه کرباسچیان به نشانی allameh.ir موجود است، عبارت‌اند از:

در محضر استاد (ده جلد)، رسائل استاد (دو جلد)، توصیه‌های استاد، وصایای استاد، حکایات استاد و راه خدانشناسی (خلاصه توحید مفضل امام صادق علیه‌السلام).

۱۳۷۸	۱۳۴۷	۱۳۴۰
ابتلا به سرطان و عمل جراحی	تأسیس مؤسسه فرهنگی نیکان	تأسیس دبستان علوی
۱۳۸۲		
رحلت و دفن در قم		

اندیشه‌های تربیتی

○ یک تخصص

شغل معلمی یک تخصص است. فرصت تابستان را از دست ندهید و برای سال تحصیلی آینده برنامه‌ریزی کنید.

○ ذات نیافته از هستی‌بخش

ما می‌خواهیم فارغ‌التحصیلان در بعد دینی و علمی سرآمد باشند. پس معلمان ما هم باید در آن دو بعد برجسته باشند. از کوزه همان برون تراود که در اوست.

ذات نیافته از هستی‌بخش

کی تواند که شود هستی‌بخش؟

○ تست روانی

دانش‌آموزان ورودی نباید گرفتار ناراحتی‌های روانی از قبیل نگرانی، وسواس و اضطرابی باشند. اقدامات تربیتی مدرسه باید روی بچه‌های کاملاً طبیعی و سالم باشد.

خوب است در کنار تست‌های ورودی، تست روانی هم توسط متخصصان روان‌پزشک داشته باشیم.

○ کاهش فشار عصبی

دقت شود که از مسائل دلهره‌آور برای دانش‌آموزان بکاهیم. غذاهای تقلبی، تکالیف، امتحانات، فیلم‌های خشونت‌آمیز و هیجانی و هوای آلوده، فشار عصبی زیادی روی بچه‌ها دارد. در بعضی کشورهای موفق، امتحان در دوره ابتدایی حذف شده است و در متوسطه هم، هر کس برحسب ذوق و سلیقه خود رشته مورد علاقه‌اش را انتخاب می‌کند و در دانشگاه هم همین‌طور است. آن‌ها فشار عصبی و دلهره‌های دوران تحصیل را ندارند.

○ روپوش بسیار سفید

لکه‌های چربی و سیاهی روی لباس کارگر ساختمانی یا مکانیک آشکارتر است یا خال کوچکی روی روپوش سفید پزشک یا مسئول آزمایشگاه؟ هر معلم که می‌خواهد کار پیامبران را دنبال کند، روپوش بسیار سفیدی بر تن کرده است که کوچک‌ترین نقطه ضعف اخلاقی و شخصیتی او را به سرعت نمایان می‌سازد.